



Fatta historia

Frihetstid till industrialism
Arbetsblad

Om avsnittet

Om Sveriges historia från stormaktstidens slut fram till mitten av 1800-talet. Arantxa får sällskap av Beatrice och Farnaz och tillsammans utforskar de hur det var att leva på den tiden. De får bland annat se hur det gick till i textilindustrin. Vi får lära oss om de första svenska politiska partierna - hattarna och mössorna, och om hur vetenskapen blev allt viktigare. Vi får också kunskap om orsakerna till den stora utvandringen från Sverige till Amerika.

Ord och begrepp

industri, fackförening, missväxt, partier, politiskt förtryck, religiös förföljelse, revolution, spinneri, statskupp, svält, utvandring, väveri, frihetstid, råvara, fabrik, textil, arbetare, sprit, bostadsbrist, arbetskraft, arbetslöshet, åsikt

Faktafrågor

1. Den kungliga vetenskapsakademien bildades på 1700-talet. Vad är det och vad gör man där?
2. Varför kallas perioden mellan 1719 och 1772 för frihetstiden?
3. Vad hette Sveriges två första politiska partier? Varför hette de så?
4. Hur slutade frihetstiden?
5. Varför blev järnvägen viktig för Sverige? Vad bidrog den till?
6. Hur kommer det sig att potatisen blev populär i Sverige under frihetstiden?
7. Hur såg samhället ut innan industrialismen? Hur levde människor då?
8. Hur var arbetet i fabriker? Beskriv med egna ord.
9. Hur många människor utvandrade från Sverige till Amerika mellan 1850 och 1930?
10. Vilka var orsakerna till utvandringen?

Arbeta med ord och begrepp

- A. Gå igenom de centrala begreppen ovan.
 - a. Översätt dem till ditt modersmål. Använd ordlistor för att ta reda på vad orden betyder.
 - b. Förklara vad de betyder på svenska.
 - c. Öva på de begrepp och ord som du känner dig osäker på.
 - d. Är det fler ord du inte kunde i programmet? Gör en ordlista med de orden också. Översätt dem på ditt modersmål och förklara dem sedan på svenska.

Arbeta med kartor

- B. Titta på en karta var Storbritannien ligger. Hur fraktade man varor mellan Sverige och Storbritannien förr i tiden? Och hur fraktar man varor idag?
- C. Använd Google Earth och titta på USA. Kan du hitta svenska ortnamn där? Varför finns de där, tror du?

Arbeta vidare

- D. I programmet berättas det om olika idéers framväxt och framför allt om socialdemokratin. Vilka andra ideologier växte fram under den här tiden? Ta reda på mer.
- E. Leta reda på fem svenska uppfinningar. Vilka har du hittat? Berätta för de andra i gruppen.
- F. Ett ganska vanligt svenskt uttryck om väder är ”den ryska kylan” eller ”rysskylan”. Vad är det? Känner du till några historiska personer som har råkat ut för ”den ryska kylan”?

- G. Hur påverkades Sverige av utvandringen?
- H. Föreställ dig att du är en person som arbetar i en fabrik i början av 1800-talet. Beskriv en typisk dag i ditt liv och berätta vad du känner och tänker på.
- I. Skriv en text om frihetstiden, antingen tillsammans med någon annan eller själv. Börja med att återberätta det du kommer ihåg från programmet. Använd dina egna ord.
- J. Välj en känd person från den här tiden. Ta reda på mer om henne eller honom. Finns personen avbildad? Berätta sedan för några kamrater om personen. Förslag på personer:
- Anders Celsius
 - Carl von Linné
 - Gustav III

Fördjupning

- K. Sammanfatta kort hur industrialismen förändrade Sverige. Vilka uppfinningar gjorde det möjligt att massproducera varor i industrierna? Vilka varor kunde vi producera i Sverige? Var och hur ser vi industrialismens spår i dag? Vad tillverkar industrin i Sverige nu för tiden? Är det samma slags varor eller skiljer det sig åt? Vad kan eventuella skillnader och likheter bero på?
- L. Gå igenom orsakerna till att så många svenskar utvandrade och jämför med orsakerna till att människor utvandrar i dag. Vilka är skillnaderna och likheterna? Diskutera.

Av Peter Gröndal, Heidi Henftling och Per Larkell tillsammans med Yasmin Wain (UR),
redaktör och ansvarig pedagog Christina Friberg (UR)